

WTO stoppar billiga mediciner

Hur ska det nu gå för miljontals sjuka i fattiga länder? Det indiska parlamentet har just antagit en lag som kriminaliserar kopiering av patenterade mediciner. Det kan komma att betyda döden för oräkneliga aidspatienter att billiga bromsmediciner inte längre kan produceras.

Bara ett par veckor efter att Unaid's med flera presenterat sin framtidsrapport (se artikel ovan) ändrade Indien sin patentlag för att anpassa den till Världshandelsorganisationens (WTO) regler. När WTO bildades 1995 fick flera utvecklingsländer 10 års dispens för att hinna anpassa sig till "handelsrelaterade aspekter av immaterialrätten" så som definieras i det så kallade TRIPS-avtalet. De rika länderna ska ha gjort denna anpassning från och med 1996 och de minst utvecklade länderna har fram till 2016 på sig.

Indiska läkemedelsproducenter har fram tills nu spelat en viktig roll för att förse fattiga länder med billiga mediciner. Närmare 50 procent av 700 000 aidspatienter i fattiga länder som idag behandlas med bromsmediciner, får just den indiska medicinen.

– De indiska kombinationsläkemedlen är både billiga och enkla att använda och har revolutionerat behandlingen av aids i utvecklingsländerna, säger Pehr Olov Pehrson, ordförande för Läkare Utan Gränser i Sverige.

Indien har också varit ledande i debatten om patent på läkemedel i WTO och kämpat för internationella regler som sätter folkhälsan före läkemedelsbolagens ekonomiska intressen.

Den multinationella läkemedelsindustrin har aktivt motarbetat åtgärder för att sörja för folkhälsan i det nya lagförslaget. Exempelvis satte *Glaxo SmithKline* press på medlemmar av det indiska parlamentet och hotade att minska verksamheten i landet om inte förslaget antogs.

Lagändringen kommer att strypa tillgången på generiska läkemedel (billigare anpassade kopior av läkemedel utvecklade av de stora läkemedelsföretagen).

– Skärpta patentregler får konsekvenser. Jag ser våra patienter dö för att tillverkningen av nya läkemedel för leukemi begränsades till en enda producent. Priset fördubblades tio gånger och plötsligt fanns inte längre några livsuppehållande läkemedel, säger en cancerläkare i Mumbai.

Nu kommer många aidspatienter att drabbas. När läkemedel en gång blivit belagda med patent är de skyddade i minst 20 år. Det kommer då inte längre att vara möjligt för de indiska producenterna att tillverka kopior av de läkemedel som blivit patenterade i Indien.

Läkemedel som utvecklats innan 1995 påverkas inte av den nya lagen och de generiska kopiorna som existerar kan fortfarande produceras och säljas. Men nya läkemedel som introduceras på marknaden av läkemedelsföretagen får inte kopieras och blir därmed inte tillgängliga för fattiga patienter i fattiga länder. De generiska läkemedlens intåg på marknaden ledde till ett priskrig som tvingade de stora läkemedelsbolagen att sänka sina priser. Detta gäller i allra högsta grad aidsmediciner. År 2000 kostade dessa 10 000 dollar per patient/år. Idag kostar samma kombinationsläkemedel 500 dollar per pa-

tient/år hos de stora bolagen medan de generiska versionerna kan fås för 200 dollar.

Nu växer farhågorna för att priset på alla nya läkemedel blir oöverkomligt för patienter i fattiga länder, att de får nöja sig med gamla behandlingsmetoder. Och vad kommer att hända i afrikanska länder som redan nu har otillräcklig budget för sjukvård och mediciner?

Lobbyister för behandling av aids- och cancersjuka gick snabbt samman med aktivister från Asien, Afrika och Latinamerika med krav på Indiens parlament att revidera förslaget. De uppmanade Indiens regering att inte kapitulera för de multinationella läkemedelsbolagen, att inte bli ett dåligt exempel för andra länder som försöker motstå ojämlika handelsregler genom att anta ett förslag som hindrar sjuka och döende från att få de läkemedel de behöver.

– Indien har agerat föredömligt i många frågor. Det är sorgligt att man idag kan överge aidssjuka människor i behov av billiga läkemedel för att överleva, säger Tendayi Kureya vid organisationen *Pan-African Treatment Access Movement* i Zimbabwe.

KERSTIN BJURMAN

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.